

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 17 38, fax +48 22 661 17 36
www.mrpips.gov.pl;

Warszawa, 10 sierpnia 2019 r.

DUS.II.053.936.2019.MD

W odpowiedzi na pismo z dnia 24 lipca 2019 r. w sprawie emerytek z roczników 1949 – 1952 r., proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Trybunał Konstytucyjny wydając orzeczenie w dniu 6 marca 2019 r., sygn. akt P 20/16, stwierdzające niezgodność art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z art. 2 Konstytucji RP, zwrócił uwagę na fakt, że jednym z podstawowych założeń reformy emerytalnej z 1999 r. było scalenie regulacji prawnych dotyczących różnorodnych świadczeń emerytalno-rentowych oraz likwidacja istniejących odrębności i przywilejów branżowych. Uprawnienie do wcześniejszego przejścia na emeryturę wynikające z art. 46 w związku z art. 29 ustawy o FUS – w warunkach ówczesnej reformy – stanowiło element łagodzący przechodzenie do nowego systemu emerytalnego dla osób, które ukończyły wiek co najmniej 50 lat, a przy tym legitymowały się wieloletnim stażem zawodowym. Proces ten miał przebiegać w sposób ewolucyjny i uwzględniać sytuację osób, którym – z racji wieku – znacznie trudniej byłoby dostosować się do nowego i zasadniczo odmiennego modelu ubezpieczeń społecznych. Przy tym Trybunał podkreślił, że wcześniejsza emerytura od samego początku stanowiła rozwiązanie przejściowe, umożliwiające stosowanie dotychczasowych zasad określania świadczeń emerytalnych dla osób, które – co do zasady – objęte były nowym systemem. Zdaniem Trybunału wynikające stąd uprzywilejowanie tych osób polegało na przyznaniu im prawa do wcześniejszego pobierania świadczeń emerytalnych, ustalanych według starych zasad zmienianego systemu repartycyjnego.

Nie można też pominąć tej istotnej okoliczności, że Trybunał Konstytucyjny nie zakwestionował zasadności istnienia mechanizmu umożliwiającego potrącanie kwot pobranych emerytur wcześniejszych od podstawy obliczenia emerytury powszechnej. Również Sąd Okręgowy w Szczecinie – Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który na podstawie

postanowienia z dnia 25 sierpnia 2016 r. (sygn. akt VI U 439/16) przedstawił Trybunałowi pytanie prawne odnośnie zgodności art. 25 ust. 1b z Konstytucją RP stwierdził, że ustawodawca miał prawo wprowadzić regulację zniechęcającą do korzystania z wcześniejszych emerytur.

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi realizację wymienionego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, dotyczącego jedynie kobiet urodzonych w roku 1953, które osiągając powszechny wiek emerytalny w 2013 r. i częściowo w 2014 r., nie miały możliwości uzyskania emerytury zwykłej niepomniejszonej o kwoty pobranych emerytur wcześniejszych, gdyż ustawa wprowadzająca art. 25 ust. 1b weszła w życie z dniem 1 stycznia 2013 r. Natomiast kobiety urodzone w latach 1949 – 1952 dysponowały półrocznym okresem, liczonym od 6 czerwca 2012 r., tj. od dnia ogłoszenia ustawy nowelizującej w Dzienniku Ustaw, na podjęcie decyzji o przejściu z emerytury wcześniejszej na emeryturę zwykłą po ukończeniu 60 lat przed wejściem przywołanego przepisu w życie, tj. bez zastosowania zasady potrącania. Jeżeli podjęły taką decyzję od zgromadzonego i waloryzowanego kapitału nie odliczano wypłacanych wcześniej świadczeń.

W miejscu tym należy też odnieść się do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2017 r., sygn. akt II UK 381/16, który stwierdził co następuje: *„Można zakładać, że dodanie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej wynikało z potrzeby usunięcia istotnych kontrowersji w praktyce zasad obliczania wysokości emerytury ustalonej na podstawie art. 24 i nast. ustawy emerytalnej przez emerytów, którzy wcześniej pobierali już świadczenia emerytalne. Oznacza to, że skorzystanie z przywileju przejścia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r., o których mowa w rozdziale 3 Działu I ustawy emerytalnej, albo na podstawie art. 8 Karty Nauczyciela, uzasadnia i proporcjonalnie usprawiedliwia pomniejszenie podstawy wymiaru emerytury ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1 i nast. ustawy emerytalnej o sumy poprzednio pobranych wcześniejszych emerytur, przy zastosowaniu mechanizmu ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w zależności od proporcjonalnego prognozowanego „średniego trwania życia” osoby uprawnionej, ponieważ osobom uprawnionym do takich samych rodzajowo świadczeń powinna przysługiwać emerytura ustalana według takich samych (równych) zasad obliczania jej wysokości bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Każdy mechanizm ustalania wysokości świadczeń emerytalnych ma określone uwarunkowania majątkowe, które gwarantują prawem określoną wysokość ustalanych emerytur w prognozowanych długoterminowych okresach ich pobierania, przede wszystkim ze względu na zgromadzony kapitał składkowy, który pomniejszają wcześniej wypłacone kwoty pobranych długoterminowych świadczeń*

z ubezpieczenia społecznego. Taki stan rzeczy usprawiedliwia ustawowe modyfikowanie wysokości emerytur ze względu na wcześniejsze pobranie i spożytkowanie tych samych rodzajowo, choć wcześniejszych świadczeń emerytalnych, które uszczupliły zgromadzony indywidualny kapitał emerytalny oraz fundusz ubezpieczeń społecznych, z którego emerytury są wypłacane. Co do zasady, wybór potencjalnie korzystniejszego sposobu wyliczania wysokości tego samego rodzajowo świadczenia emerytalnego wymaga wyraźnego oparcia ponownego ustalania prawa i wysokości świadczenia w konkretnych przepisach prawa pozytywnego (art. 108 - 113 ustawy emerytalnej). Skoro skarżąca wystąpiła o ustalenie emerytury na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej po dodaniu art. 25 ust. 1b tej ustawy, to przy ustalaniu podstawy wymiaru tej „nowej” emerytury oraz jej wysokości należało stosować określoną wyraźnie w tym przepisie zasadę usprawiedliwionego pomniejszenia podstawy wymiaru ustalonej emerytury o sumy wcześniej pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że skorzystanie z przywileju nabycia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r., o których mowa w rozdziale 3 Działu I ustawy emerytalnej, albo na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, prowadzi do usprawiedliwionego pomniejszenia podstawy wymiaru „nowej” emerytury przysługującej z art. 24 ust. 1 w związku z art. 26 ustawy emerytalnej o sumy kwot pobranych wcześniejszych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne (art. 25 ust. 1b tej ustawy).”

Z przytoczonego fragmentu orzeczenia wynika niezbicie, iż Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że mechanizm potrącania jest słuszny, a obliczanie wysokości emerytury wedle reguł obowiązujących w dniu złożenia wniosku o przyznanie emerytury nie stanowi naruszenia zasady ochrony praw słusznie nabytych.

W ocenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w pełni realizuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. oraz jest zgodny z obowiązującym prawem. W dniu 15 lipca 2019 r. Senat w trzecim czytaniu przyjął wzmiankowany projekt i przekazał go do Sejmu. Natomiast w dniu 31 lipca 2019 r. projekt (druk nr 3720) został skierowany do pierwszego czytania w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

PODZIAŁ DOKUMENTU
Komisji Polityki Społecznej i Rodziny
Elizy Wiśniewskiej
Eliza Wiśniewska